

Valsts pētījumu programmas
**"Saliedētas un pilsoniski aktīvas
sabiedrības attīstība"**
projektu pieteikumu atklātā konkursa
izvērtēšanas pārskats

SATURS

- 3 Par konkursu
 - 6 Projektu pieteikumi
 - 7 Izvērtēšana
 - 8 Projekta īstenošana
 - 10 Ekspertu atziņas
-

Par konkursu

Latvijas Zinātnes padome (LZP), saskaņā ar [Zinātniskās darbības likumu](#), [2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība"](#) un [2023. gada 17. oktobra Ministru kabineta rīkojumu Nr. 677 "Par valsts pētījumu programmu "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība" 2023.–2025. gadam"](#) 2023. gada 25. oktobrī izsludināja Valsts pētījumu programmas "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība" projektu pieteikumu atklāto konkursu, nosakot iesniegšanas termiņu līdz 2023. gada 16. novembrim. Projektu pieteikumu atklātā konkursa norisi nosaka [Valsts pētījumu programmas "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība" projektu pieteikumu atklātā konkursa nolikums](#).

Programmu izstrādāja Kultūras ministrija.

Programmas virsmērķis – veicināt Latvijas sabiedrības saliedētību, noturību un savstarpējo uzticēšanos nacionālas, demokrātiskas, kopīgās vērtībās balstītas Latvijas attīstībai.

Programmas mērķis ir attīstīt Latvijas pilsoniskajā sabiedrībā un informācijas telpā notiekošo procesu pētniecību, pētīt to mijiedarbību, sociālo un ekonomisko ietekmi uz sabiedrības saliedētību un savstarpējo uzticēšanos, radīt jaunas zināšanas, integrēt tās mācību saturā un veicināt pētījumos balstītu nozaru politiku veidošanu un lēmumu pieņemšanu.

Mērķa sasniegšanai tika noteikti šādi **uzdevumi**:

- pētīt un attīstīt jaunu zināšanu bāzi par aktuālajām tendencēm saliedētības, sadarbības un savstarpējās uzticēšanās jomā Latvijas sabiedrībā, dažādās sociālajās un demogrāfiskajās, tostarp jauniešu, mazākumtautību, jaunatbraucēju grupās, to iemesliem un cēloņiem, tai skaitā:
 - Latvijas valstiskuma, piederības Latvijas Republikai, nacionālās identitātes apziņas attīstību;
 - pilsoniskās sabiedrības aktivitāti kontekstā ar sabiedrības formālo un neformālo pašorganizēšanos, iedzīvotāju sociālo un ģeogrāfisko mobilitāti, pakalpojumu pieejamību, lauku iztukšošanos, reģionālo distancēšanos, kas nosaka iedzīvotāju izvēles un uzvedības maiņu, tostarp identitātes un piederības apzināšanos, sociālās attiecības un savstarpējo solidaritāti;
 - informācijas vides, plašsaziņas līdzekļu un digitālo pakalpojumu ietekmi uz sabiedrības sadarbību, savstarpējo uzticēšanos, uzticēšanos valsts un pašvaldību institūcijām un sabiedrības kopējo psiholoģisko noturību, kā arī pilsonisko aktivitāšu ietekmi uz mediju satura radīšanu, izmantošanu un izplatīšanu, arī uz Latvijas mediju vides noturību un konkurētspēju;
 - Latvijas sabiedrības saliedētību, skatot to kontekstā ar valsts valodas apguvi un lietojumu sabiedrībā;
- pētīt un radīt jaunu zināšanu bāzi par Latvijas sabiedrības un sabiedrības grupu (īpaši bērnu un jauniešu, to, kas plaši izmanto digitālos medijus un digitālajās platformās pieejamo saturu, kā arī to, kas dzīvo Latvijas un Eiropas Savienības pierobežā) medijpratību, kā arī par medijpratības, tai skaitā informācijpratības un kritiskās domāšanas, veicināšanu Latvijā, tās attīstības tendencēm un nozīmi iedzīvotāju lēmumu pieņemšanas procesos gan individuālā, gan pilsoniskā līmenī, stiprinot demokrātiskās vērtības kopumā;
- attīstīt pieejas, lai novērtētu pilsoniskās sabiedrības sociālo un ekonomisko ietekmi, īpaši uz iedzīvotāju dzīves kvalitāti un labbūtību, mentālo veselību, pašstenošanos, līdzdalību un sociālo iekļaušanos, vidi un klimatu, kā arī sociālās inovācijas, paplašinot zināšanas un izpratni par pilsoniskās sabiedrības līdzšinējo un potenciālo pienesumu minētajās jomās valsts ilgtspējīgai attīstībai.

Programmai tika noteikti arī **horizontālie uzdevumi**:

- veidot un finansēt starpdisciplināras konkurētspējīgas zinātnieku grupas programmas tematiskajās jomās;
- attīstīt daudzdimensionālas pilsonisko sabiedrību ietekmējošo faktoru fundamentālās un lietišķās pētniecības metodes un prakses, tai skaitā digitālās, un sekmēt to izmantošanu pētniecībā;
- attīstīt zinātnisko grupu sadarbību ar dažādām sabiedrības grupām (tostarp jauniešiem, mazākumtautībām, jaunatbraucējiem), īpaši ar nevalstiskajām organizācijām, kas ir aktīvas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā, gan reģistrētām, gan neformālām pilsoniskās sabiedrības grupām un kopienām, tostarp Latvijas reģionos un diasporā;
- stiprināt izglītības un pētniecības procesus, tostarp integrējot pētniecību augstākās izglītības studiju procesā un integrējot pētījumu rezultātā gūtās zināšanas studiju un mācību saturā;
- sniegt atbalstu pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas politikas, kā arī plašsaziņas līdzekļu politikas īstenošanā, izstrādājot metodoloģiju un veicot situācijas izpēti, izstrādāt ieteikumus rīcībpolitikai un indikatīvo rādītāju ieteikumus;
- informēt sabiedrību par pētniecības gaitu un rezultātiem, veicinot sabiedrības izpratni par pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas attīstības un informācijas sabiedrības vēsturisko attīstību un aktuālajiem procesiem un pētniecības lomu sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā;
- nodrošināt pētniecības rezultātu publisku pieejamību, tai skaitā publicēt rezultātus brīvpiekļuves žurnālos un deponēt jauniegūtos pētniecības datus pētniecības datu repozitorijos, veicinot datu atkārtotu pielietojamību atbilstoši "FAIR" (*Findable, Accessible, Interoperable, Reusable*) principiem (atrodami, pieejami, sadarbībspējīgi un atkārtoti lietojami).

Programmas īstenošanas laikā tika noteikti šādi sasniedzamie rezultāti:

- attīstīts cilvēkkapitāls humanitārajās un sociālajās zinātnēs, pētniecībā iesaistīti jaunie zinātnieki un diasporas zinātnieki;
- sagatavotas pierādījumos balstītas rīcībpolitikas rekomendācijas un datu kopas pilsoniskās sabiedrības un sabiedrības saliedētības un demokrātijas politikas plānošanai, īstenošanai, monitoringam un ietekmes izvērtēšanai, piedāvāti ieteikumi valsts valodas un jaunatnes politikas turpmākai attīstībai;
- attīstītas jaunas vai pilnveidotas esošās mācību programmas, to moduļi vai kursi vidējā un augstākajā izglītībā;
- publicēti oriģināli zinātniskie raksti *Web of Science* vai *SCOPUS* datubāzēs iekļautajos Q1 vai Q2 kvartiles izdevumos un citos šajās datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos;
- citu veidu publikācijas (tai skaitā monogrāfijas, konferenču materiāli);
- rezultātu publicēšana populārzinātniskajos žurnālos un resursos;

Konkursa ietvaros tika plānots finansēt vienu projektu, kas atbilstu programmā noteiktajiem uzdevumiem, projekta īstenošanai paredzot valsts budžeta finansējumu 1 162 500 *euro* apmērā. Projekta īstenošanai paredzēti 24 mēneši. Konkursā varēja piedalīties Latvijas Republikas zinātniskās institūcijas, kas reģistrētas Zinātnisko institūciju reģistrā un kas atbilst pētniecības organizācijas definīcijai. Institūcijas, kurām zinātniskās darbības veikšana ir noteikta ar ārējo tiesību aktu, nolikumā vai statūtos, varēja piedalīties konkursā kā sadarbības partneri.

Projektu pieteikumi

Konkursā tika iesniegti divi projekta pieteikumi:

1. **VPP-KM-SPASA-2023/1-0001** “Agora 3.0: šķērsojot iedomātās robežas un iedomājoties saliedētas sabiedrības nākotnes modeļus/ Agora 3.0: transgressing the imagined borders and creating the imagined futures of a cohesive society”

Projekta iesniedzējs:

Rīgas Stradiņa universitāte

sadarbībā ar

Latvijas Universitāti;

Vidzemes augstskolu;

Latvijas Kultūras akadēmiju un

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmiju

2. **VPP-KM-SPASA-2023/1-0002** “Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)/ Vectors of Societal Cohesion: from cohesion around the nation-state (2012-2018) to a cohesive civic community for the security of the state, society and individuals (2024-2025)”

Projekta iesniedzējs:

Latvijas Universitāte.

LZP izvērtēja projekta atbilstību konkursā noteiktajiem administratīvajiem kritērijiem, pēc tam nododot tos zinātniskajai izvērtēšanai ārzemju ekspertiem.

Izvērtēšana

Konkursa izvērtēšanai ir noteikti trīs kritēriji ar atšķirīgu svaru kopējā vērtējumā:

"Zinātniskā izcilība"	– 30%	(kritērijs A),
„Ietekme”	– 50%	(kritērijs B),
„Ieviešana”	– 20%	(kritērijs C).

Atbilstoši konkursa nolikumam un Ministru kabineta 2018. gada 4. septembra noteikumiem Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība" un ņemot vērā programmas mērķus un tematiskos uzdevumus, projekta pieteikuma izvērtēšanai LZP izvēlējās trīs neatkarīgos ārvalstu ekspertus. Tika ievērots *peer review* (līdzinieku vērtēšana) princips, piesaistot ārzemju ekspertus ar līdzīgām zināšanām un ne mazāku pieredzi kā projekta vadītājam attiecīgajās zinātņu nozarēs un pētījumu tematikā. Visa informācija un papildus materiāli ekspertiem tika sniegti angļu valodā.

Katrā kritērijā eksperti varēja piešķirt no 1 līdz 5 punktiem (ar iespēju vērtējumu izteikt ar puspunktu). Kvalitātes sliekšnis bija 3 punkti kritērijos B un C un vismaz 4 punkti kritērijā A, kā arī vismaz 10 punkti visos kritērijos kopā. Ekspertiem tika dots uzdevums vērtējumos ietvert atgriezenisko saiti un rekomendācijas projekta pieteicējiem.

Viens no projekta pieteikuma vērtēšanā iesaistītajiem ekspertiem, ņemot vērā kvalifikāciju un pieredzi, bija atbildīgs par individuālo vērtējumu konsolidēšanu. Katra projekta pieteikuma konsolidētais vērtējums punktos tika aprēķināts, izmantojot formulu:

$$K = (3A \times 0,3) + (3B \times 0,5) + (3C \times 0,2)$$

Viens projekta pieteikums sasniedza kvalitātes sliekšni gan katrā no kritērijiem, gan visos kritērijos kopumā.

Projekta īstenošana

Konkursa rezultātā tika pieņemts lēmums par projekta **VPP-KM-SPASA-2023/1-0002** "Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)", kurš sasniedza kvalitātes sliekšni, finansēšanu. Tas ieguva visu pieprasīto finansējumu 1 162 500 EUR apmērā. Projektu īsteno no 2023. gada 21. decembra līdz 2025. gada 20. decembrim.

Sagaidāms, ka projekta noslēgumā tiks iegūti šādi nodevumi un rezultāti:

- divpadsmit oriģināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai Web of Science Core Collection vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos (trīs no tiem žurnālos vai konferenču rakstu krājumos, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50 procentus no nozares vidējā citēšanas indeksa, četri no tiem, kas publicēti citos Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos);
- divdesmit trīs citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos žurnālos un rakstu krājumos, izņemot konferenču materiālus;
- divpadsmit pētniecības rezultāti, kas publicēti populārzinātniskos žurnālos un resursos;
- sešpadsmit pilna teksta konferenču materiāli;
- divdesmit astoņi konferenču materiāli – kopsavilkumi līdz 1 lpp.
- viena zinātniskā datubāze vai datu kopa, kas izstrādāta projekta ietvaros;
- viens noteiktā kārtībā aizstāvēts promocijas darbs, ievērojot programmas mērķi un uzdevumus;
- sagatavota pierādījumos balstīta rīcībpolitikas rekomendācija un datu kopas pilsoniskās sabiedrības un sabiedrības saliedētības un demokrātijas politikas plānošanai, īstenošanai, monitoringam un ietekmes izvērtēšanai, piedāvāti ieteikumi valsts valodas un jaunatnes politikas turpmākai attīstībai;
- četras attīstītas jaunas vai pilnveidotas esošās mācību programmas, to moduļi vai kursi vidējā un augstākajā izglītībā;
- attīstīts cilvēkkapitāls humanitārajās un sociālajās zinātnēs, pētniecībā iesaistīti seši jaunie zinātnieki un diasporas zinātnieki.

Ekspertu atziņas

Ārvalstu zinātniskie eksperti norādīja uz projekta stiprajām un vājajām pusēm, kā arī izteica rekomendācijas.

Zinātniskā izcilība

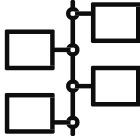
Projekts piedāvā nozīmīgu ieguldījumu integrācijas izpētes attīstībā Latvijā, tajā ir precīzi identificēta disciplinārās pieejas nepieciešamība. Izvēlētais metodoloģiskais risinājums ir vērtīgs, tomēr tas nav pietiekami attīstīts un detalizēts. Projektam piemīt spēja radīt jaunas zināšanas, tajā sadarbojas dažādu jomu zinātnieki, tādēļ ir sagaidāmi zinātniski nozīmīgi un interesanti pētījumu rezultāti. Eksperti norāda, ka būtu nepieciešams izvērstāk detalizēt sadarbības ar NVO un plašsaziņas līdzekļiem lomu projekta mērķa sasniegšanā.

Ietekme

Projektā ir detalizēti aprakstīta zināšanu pārnese, īpaši akcentējot uzmanību uz jaunās zinātnieku paaudzes kapacitātes stiprināšanu Latvijas Universitātē. Pozitīvi, ka studentu iesaistīšana ir neatņemama daļa no vairākām aktivitātēm. Projekta izplatīšanas stratēģija nav pietiekami detalizēta, un nav skaidrs, kā pētniecības rezultāti sasniegs dažādas mērķa grupas. Pieteikumā ir pietiekami skaidri noteiktas stratēģijas, lai nākotnē iesaistītos Horizon programmas projektos. Eksperti norāda, ka pieteiktais zinātnisko publikāciju un prezentāciju skaits, iespējams, ir pārāk ambiciozs, tādēļ īpaša uzmanība ir jāpievērš to realizācijai un kvalitātei.

ieviešana

Projekta plānojums ir labi izstrādāts, attēli veiksmīgi atspoguļo dažādu projekta aspektu savstarpējo saikni. Projekts ir strukturēts 14 darba paketēs. Kaut arī katrai paketei ir noteikti savi mērķi, tomēr šāda sadrumstalotība ir saistīta ar nozīmīgiem vadības un koordinācijas riskiem, kas nav pietiekami aprakstīti. Projekta pieteikumā ir arī definēti daži kvalitātes vadības risku aspekti, tomēr tie nav pietiekami detalizēti. Turpretī zinātnisko risku novēršanas stratēģijas ir labi aprakstītas. Ganta diagrammai būtu jābūt detalizētākai, piemēram, jāiekļauj projekta nodevumi. Pētniecības infrastruktūra ir piemērota projekta īstenošanai. Projekta komandai ir nepieciešamās kompetences un zināšanas.

Latvijas Zinātnes
padome

Sagatavoja
Latvijas Zinātnes padome